

Βρυξέλλες, 14.9.2016
COM(2016) 602 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**Ενίσχυση της ασφάλειας σε έναν κόσμο σε διαρκή κίνηση: βελτιωμένη ανταλλαγή
πληροφοριών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και ισχυρότερα εξωτερικά
σύνορα**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο χώρος Σένγκεν αποτελεί ένα από τα πολυτιμότερα επιτεύγματα της ΕΕ, με μοναδικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη που απορρέουν από την κατάργηση ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα. Ωστόσο, η πρόκληση της διατήρησης της ασφάλειας σε μια ανοικτή Ευρώπη έχει τεθεί σε τεράστια δοκιμασία τα τελευταία έτη. Οι πιέσεις της μεταναστευτικής και προσφυγικής κρίσης, παράλληλα με το κύμα τρομοκρατικών επιθέσεων, απαιτούν μια νέα προσέγγιση. Το ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τη μετανάστευση και το ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια¹ απέδειξαν πώς μια στενότερη συνεργασία δίνει την απάντηση όχι μόνο για την αντιμετώπιση της κρίσης, αλλά και για την αξιοποίηση των κοινών «δεξαμενών» εμπειρογνωσίας και γνώσεων προκειμένου να οικοδομηθεί ένα πιο ισχυρό και σταθερό ευρωπαϊκό σύστημα, κατάλληλο να προσφέρει τα ισχυρά σύνορα και τις έξυπνες πληροφορίες που απαιτούνται για μια ασφαλή Ευρώπη.

Η ανακοίνωση αυτή προχωρά ένα βήμα πέρα από αυτά τα θεματολόγια, καθορίζοντας πρακτικά μέτρα για να επιταχύνει και να διευρύνει το έργο που έχει ήδη επιτευχθεί. Βασίζεται σε μια ισχυρή συναίνεση μεταξύ των θεσμικών οργάνων² και της κοινής γνώμης³ ότι η ΕΕ πρέπει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να βοηθήσει τα κράτη μέλη να προστατεύουν τους πολίτες, με τρόπο που να μεγιστοποιεί τις δυνατότητες συνεργασίας, διασφαλίζοντας παράλληλα τον πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα οποία βασίζονται οι κοινωνίες της ΕΕ.

Για τον σκοπό αυτό, πρέπει να καταβληθούν ουσιαστικές προσπάθειες για να διατηρηθεί η πρόοδος όσον αφορά το πλήρες φάσμα των μέτρων που προβλέπονται στο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τη μετανάστευση και στο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια.

Η διασφάλιση ισχυρών συνόρων συμβάλλει επίσης στη μείωση του κινδύνου των πρωτοφανών πιέσεων που αντιμετωπίσαμε πέρυσι, με τη συνέχιση των τεράστιων προσπαθειών που καταβάλλονται για την αποκατάσταση μιας σταθερότητας όσον αφορά τα ανθρωπιστικά πρότυπα και τη διαχείριση της μετανάστευσης στον απόηχο της κρίσης. Αυτό προϋποθέτει μια κοινή προσέγγιση για το άσυλο και την επιστροφή και, παράλληλα, προώθηση των οδών νόμιμης μετανάστευσης. Προϋποθέτει επίσης τη συνεργασία μέσω του πλαισίου εταιρικής σχέσης, ώστε να περιοριστούν τα βαθύτερα αίτια της παράτυπης μετανάστευσης και να εδραιωθεί μια νέα φάση στη συνεργασία σε θέματα μετανάστευσης με τους βασικούς εταίρους⁴. Με τον τρόπο αυτό, τα ισχυρά εξωτερικά σύνορα θα αποτελέσουν μια στέρεη βάση για τον Σένγκεν, τον χώρο χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, – όπως ορίζεται στον χάρτη πορείας «Αποκατάσταση του χώρου Σένγκεν»⁵ – και θα ενισχύσουν την κινητικότητα.

¹ COM(2015) 185 final, 28 Απριλίου 2015 και COM(2015) 240 final, 13 Μαΐου 2015.

² Βλέπε π.χ. την κοινή δήλωση των υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ και των αντιπροσώπων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ για τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 22ας Μαρτίου 2016 στις Βρυξέλλες (24 Μαρτίου 2016).

³ Σε πρόσφατη έρευνα του Ευρωβαρομέτρου, το 71% ζήτησε περισσότερη δράση της ΕΕ για τα εξωτερικά σύνορα και το 82% για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (Ειδικό Ευρωβαρόμετρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Ιούνιος 2016).

⁴ «Ανακοίνωση σχετικά με τη θέσπιση νέου πλαισίου εταιρικής σχέσης με τρίτες χώρες βάσει του ευρωπαϊκού προγράμματος δράσης για τη μετανάστευση», COM(2016)385 final, 7 Ιουνίου 2016.

⁵ «Αποκατάσταση του χώρου Σένγκεν - Χάρτης πορείας», COM(2016) 120 final, 4 Μαρτίου 2016.

Όσον αφορά την ασφάλεια, μια αποτελεσματική και πραγματική Ένωση Ασφάλειας⁶ προϋποθέτει ότι τα κράτη μέλη θα συνεργάζονται στενά σε θέματα ασφάλειας, αναγνωρίζοντας ότι η εσωτερική ασφάλεια ενός κράτους μέλους είναι η εσωτερική ασφάλεια όλων των κρατών μελών και της Ένωσης στο σύνολό της. Πρέπει να ληφθούν επειγόντως μέτρα σε τομείς όπως η πρόληψη και η καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης, η βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών, η προστασία των πολιτών και των ζωτικών υποδομών, καθώς και ο περιορισμός της πρόσβασης των τρομοκρατών και εγκληματιών σε πυροβόλα όπλα ή σε χρηματοδότηση, ώστε να αξιοποιηθούν όλες οι δυνατότητες που διαθέτει η ΕΕ για την αντιμετώπιση απειλών κατά της ασφάλειας. Η πλήρης και ταχεία εφαρμογή των μέτρων σε όλους αυτούς τους τομείς αποτελεί το εφελκυστήρα για περαιτέρω πρόοδο.

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει τους βασικούς άξονες δράσης για την περαιτέρω εφαρμογή των ευρωπαϊκών θεματολογίων για τη μετανάστευση και την ασφάλεια και για την Ένωση Ασφάλειας. Τα μέτρα αυτά αποτελούν στο σύνολό τους θεμελιώδη στοιχεία για τη διαχείριση της μετανάστευσης, τη διευκόλυνση των ταξιδιών «καλή τη πίστη» και τη συνεργασία με τα κράτη μέλη με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας. Όσο πιο γρήγορα τεθούν σε εφαρμογή αποτελεσματικά και διαδραστικά συστήματα, τόσο πιο γρήγορα θα γίνουν αισθητά τα οφέλη. Συνεπώς, η ανακοίνωση αυτή δείχνει τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να επιταχυνθούν οι σχετικές διαδικασίες και επισημαίνει τα πρόσθετα μέτρα που πρέπει να ληφθούν βραχυπρόθεσμα για την περαιτέρω βελτίωση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων, την αντιμετώπιση των αναγκών ασφάλειας και τη σωστή πληροφόρηση των συνοριοφυλάκων, των τελωνειακών αρχών, των υπηρεσιών ασύλου, των αστυνομικών και των δικαστικών αρχών. Αυτή η εντατικότερη χρήση των δεδομένων υπογραμμίζει την ανάγκη σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των κανόνων προστασίας προσωπικών δεδομένων, γεγονός που απαιτεί καλό σχεδιασμό, ορθή χρήση και κατάλληλη ρύθμιση της τεχνολογίας και των συστημάτων πληροφοριών, καθώς και πλήρεις διασφαλίσεις για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων.

2. ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΧΑΡΗ ΣΕ ΙΣΧΥΡΑ ΣΥΝΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Τα ισχυρά εξωτερικά σύνορα συμβάλλουν καθοριστικά στη διευκόλυνση της εσωτερικής κινητικότητας. Αυτό ισχύει κυρίως για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου η ύπαρξη ισχυρών εξωτερικών συνόρων αποτελεί προϋπόθεση για την ελεύθερη κυκλοφορία εντός του χώρου Σένγκεν. Κάθε χρόνο, καταγράφονται περίπου 400 εκατομμύρια διελεύσεις των συνόρων Σένγκεν από πολίτες της ΕΕ και 200 εκατομμύρια από πολίτες χωρών εκτός ΕΕ. Η καθημερινή πραγματικότητα των συνοριακών ελέγχων είναι καθοριστικής σημασίας για την οικονομία και την κοινωνία της ΕΕ, καθώς και για τις σχέσεις με τους γείτονές μας.

Ο έλεγχος των συνόρων πρέπει να είναι αποτελεσματικός και να παρέχει ασφάλεια. Η διέλευση των συνόρων για εκατομμύρια ταξιδιώτες, Ευρωπαίους και μη, πρέπει να γίνεται με απλούστερες και βελτιωμένες διαδικασίες, προς όφελος τόσο των πολιτών της ΕΕ όσο και των «καλόπιστων» ταξιδιωτών από τρίτες χώρες. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα ένα σημαντικό οικονομικό όφελος για την οικονομία της ΕΕ που βασίζεται στο εμπόριο, και περιορισμό των δαπανών για τις δημόσιες αρχές που αντιμετωπίζουν πιεστικές ανάγκες. Ταυτόχρονα, όμως, πρέπει να προωθηθούν και οι άλλοι στόχοι της διαχείρισης των συνόρων, όπως η

⁶ «Η υλοποίηση του ευρωπαϊκού θεματολογίου για την ασφάλεια για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την οικοδόμηση μιας αποτελεσματικής και πραγματικής Ένωσης Ασφάλειας», COM(2016) 230 final, 20 Απριλίου 2016.

καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης και ο εντοπισμός των απειλών για την ασφάλεια. Η απάντηση βρίσκεται στη στάθμιση των διαφόρων απαιτήσεων της διαχείρισης των συνόρων μέσω αποτελεσματικών και ολοκληρωμένων μέτρων κατάλληλα προσαρμοσμένων σε διάφορα είδη αφίξεων, συνδυάζοντας τα οφέλη της αυξημένης κινητικότητας με την επιτακτική ανάγκη για ασφάλεια.

Πολλοί ταξιδιώτες επιθυμούν μια βραχυπρόθεσμη παραμονή στην ΕΕ για δουλειά, αναψυχή ή σπουδές. Σε αυτές τις περιπτώσεις, όπως και στην περίπτωση όλων των νόμιμων οδών εισόδου στην ΕΕ, τα σύνορα παρέχουν τη δυνατότητα ελέγχου του κατά πόσον πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις εισόδου και υποδοχής των ατόμων αυτών στην Ευρώπη.

Ωστόσο, η μεταναστευτική και προσφυγική κρίση έφερε στο προσκήνιο την ιδιαίτερη ανάγκη διαχείρισης των παράτυπων αφίξεων. Η ΕΕ έχει υποχρεώσεις έναντι εκείνων που χρειάζονται διεθνή προστασία, οι οποίοι πρέπει να διοχετεύονται προς το σύστημα ασύλου. Από την άλλη πλευρά, όσοι δεν έχουν κάνει χρήση των υφιστάμενων νόμιμων οδών και δεν έχουν δικαίωμα παραμονής πρέπει να επιστρέφουν ή να υποχρεώνονται σε επιστροφή. Ως εκ τούτου, όλοι όσοι εισέρχονται στον χώρο Σένγκεν είναι σημαντικό να καταγράφονται, να υπόκειται στις κατάλληλες διαδικασίες ταυτοποίησης και ελέγχου και να φιλοξενούνται σε εγκαταστάσεις που εξασφαλίζουν τη διενέργεια των αναγκαίων ελέγχων.

Η αντιμετώπιση της μεταναστευτικής και προσφυγικής κρίσης κατέδειξε σαφώς τις ελλείψεις και τα κενά, συμπεριλαμβανομένων των αδυναμιών στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Απαιτήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για την αποκατάσταση της αποτελεσματικής διαχείρισης των συνόρων. Αυτές περιλαμβάνουν μια άνευ προηγουμένου βοήθεια στα κράτη μέλη που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή, μέσω της προσέγγισης των κέντρων υποδοχής και καταγραφής (Hotspot)· τη σταδιακή αποκατάσταση της ομαλής εφαρμογής των κανόνων Σένγκεν για την προστασία των εξωτερικών συνόρων και μια ουσιαστική προσπάθεια συνεργασίας και συντονισμού με σκοπό την καθημερινή εξέταση της κατάστασης. Οι προσπάθειες αυτές πρέπει να συνεχιστούν, κυρίως στην Ελλάδα και την Ιταλία, όπου εξακολουθούν να υπάρχουν αδυναμίες όσον αφορά τις δομές που έχουν δημιουργηθεί, την ταχύτητα της διαδικασίας υλοποίησης και την παροχή της αναγκαίας εμπειρογνώσιας από άλλα κράτη μέλη. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η ταχεία έναρξη λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής είναι απαραίτητη.

Παρόλο που τα σύνορα αποτελούν απλώς μέρος της λύσης για την ασφάλεια, τα κενά στον έλεγχο των συνόρων προκαλούν κενά στην ασφάλεια. Η εμφάνιση ξένων τρομοκρατών μαχητών, που αποτελούν μείζονα κίνδυνο για την ασφάλεια, κατέδειξε τη διασυνοριακή απειλή και την ιδιαίτερη σημασία των ολοκληρωμένων και αποτελεσματικών συνοριακών ελέγχων, ακόμη και σε πολίτες της ΕΕ. Η κατάσταση αυτή προστίθεται στις ευρύτερες ανησυχίες ότι η αντιτρομοκρατική δράση παρεμποδίζεται εξαιτίας της ικανότητας των τρομοκρατών να δρουν σε διασυνοριακό επίπεδο, φέρνοντας στο προσκήνιο ελλείψεις όσον αφορά την ανταλλαγή βασικών πληροφοριών.

Η ΕΕ μπορεί να αξιοποιήσει τις δυνατότητες μιας κοινής προσέγγισης για τη δημιουργία ενός ισχυρού συστήματος με στόχο τη μεγαλύτερη ασφάλεια των πολιτών. Εάν η ΕΕ χρησιμοποιήσει πλήρως τα εργαλεία επιβολής του νόμου και ελέγχου των συνόρων, αξιοποιήσει το δυναμικό της διαλειτουργικότητας μεταξύ των πηγών πληροφόρησης για τον εντοπισμό απειλών κατά της ασφάλειας, από μια κοινή «δεξαμενή» πληροφοριών, και χρησιμοποιήσει την είσοδο στην ΕΕ, ως βασικό στάδιο για τη διενέργεια ελέγχων ασφαλείας,

τα τρομοκρατικά δίκτυα δεν θα μπορούν πλέον να εκμεταλλεύονται τα κενά. Η προσέγγιση αυτή βρίσκεται στον πυρήνα της Ένωσης Ασφάλειας.

Το σύστημα αυτό θέτει στο επίκεντρο τις διαδικασίες εισόδου και διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων. Απαιτεί τη διενέργεια διεξοδικών ελέγχων, χωρίς όμως περιττές καθυστερήσεις, επισημαίνοντας τα οφέλη του ελέγχου πριν από το ταξίδι. Απαιτεί ποιότητα και ασφάλεια όσον αφορά τα έγγραφα ταυτότητας, κάτι που γίνεται δυνατό χάρη στα συγκρίσιμα χαρακτηριστικά ασφαλείας και στις κοινές προσεγγίσεις κατά της πλαστογράφησης εγγράφων. Υπογραμμίζει δε την ανάγκη για ασφαλείς, γρήγορους και σύγχρονους συνοριακούς ελέγχους, με τη χρήση συστημάτων και διαδικασιών που θα επιτρέπουν την ταχεία και αξιόπιστη πρόσβαση στις αναγκαίες πληροφορίες για τον έλεγχο της ταυτότητας και του καθεστώτος προστασίας των ατόμων.

Αποφυγή κενών ασφαλείας μέσω μιας κοινής προσέγγισης

Τον Απρίλιο του 2016, η Επιτροπή ξεκίνησε διάλογο για τον τρόπο ανάπτυξης πιο ισχυρών και έξυπνων συστημάτων πληροφοριών⁷ με στόχο να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις και τα κενά στην αρχιτεκτονική και τη διαλειτουργικότητα των υφιστάμενων συστημάτων δεδομένων και να αξιοποιηθεί πλήρως οι δυνατότητες που παρέχουν αυτά τα συστήματα για τον εντοπισμό απειλών για την ασφάλεια, σε πλήρη συμμόρφωση με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων. Οι επιδόσεις ενός συστήματος εξαρτώνται φυσικά και από την ποιότητα των δεδομένων που περιέχει, εξ ου και η ανάγκη για τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν και να χρησιμοποιούν πλήρως τους ισχύοντες κανόνες και τα συστήματα, όπως το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν, το σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις, η βάση δεδομένων της Ιντερπόλ για τα κλαπέντα και απολεσθέντα ταξιδιωτικά έγγραφα, καθώς και οι βάσεις δεδομένων του EURODAC και της Ευρωπόλ.

Λαμβανομένης υπόψη της τρομοκρατικής απειλής που αντιμετωπίζουμε σήμερα, η αποτελεσματικότητα των ελέγχων ασφαλείας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ανταλλαγή πληροφοριών τόσο μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου όσο και μεταξύ των υπηρεσιών πληροφοριών. Η αποτελεσματική και έγκαιρη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή δράση κατά της τρομοκρατίας. Σε αυτόν όμως τον τομέα εξακολουθεί να υπάρχει κατακερματισμός, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε επικίνδυνα κενά ασφαλείας. Η ΕΕ μπορεί να συμβάλει στη μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών, τόσο με τη βελτίωση των μηχανισμών της αξιοποιώντας πλήρως τις δυνατότητες συνεργασίας βάσει των Συνθηκών της ΕΕ, όσο και με την εδραίωση μιας νοοτροπίας κοινής ευθύνης και τη μετουσίωσή της σε επιχειρησιακή δράση.

3. ΒΑΣΙΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΜΕΤΡΑ

3.1. Δημιουργία μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης των ευρωπαϊκών συνόρων: Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενήργησαν ταχέως προκειμένου να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την πρόταση δημιουργίας της Ευρωπαϊκής

⁷ «Πιο Ισχυρά και Έξυπνα Συστήματα Πληροφοριών για τα Σύνορα και την Ασφάλεια», COM(2016) 205 final, 6 Απριλίου 2016. Ένα σημαντικό στοιχείο της ανακοίνωσης είναι η δημιουργία ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου σχετικά με τα συστήματα πληροφοριών και τη διαλειτουργικότητα.

Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής.⁸ Μετά την επίσημη έγκριση του κανονισμού, αυτή την εβδομάδα, είναι τώρα όλα έτοιμα για να αρχίσει να λειτουργεί πλήρως η Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή.

Η Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου στη διαχείριση των συνόρων της ΕΕ. Βασικός της στόχος είναι η αντιμετώπιση των αδυναμιών που κατέδειξε η μεταναστευτική και προσφυγική κρίση, όπως ο κατακερματισμός των προσπαθειών, η έλλειψη συνοχής όσον αφορά τον έλεγχο των συνόρων και οι ελλείψεις στην παροχή εθνικής εμπειρογνώσις. Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής θα έχει ως αποτέλεσμα την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων χάρη στη συνεργασία ενός νέου ισχυρού ευρωπαϊκού οργανισμού συνοριοφυλακής και ακτοφυλακής με τις εθνικές υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για τη διαχείριση των συνόρων, συμπεριλαμβανομένης της ακτοφυλακής στον βαθμό που εκτελεί καθήκοντα ελέγχου των συνόρων⁹. Ο εν λόγω οργανισμός θα βασιστεί στο έργο του Frontex και θα αναλάβει νέα καθήκοντα σε τομείς όπως η επιστροφή, οργανώνοντας μια συστηματική προσέγγιση της ΕΕ. Θα οριστικοποιήσει την προσέγγιση «hotspot» (κέντρα ταυτοποίησης και καταγραφής), που εφαρμόζεται ήδη σήμερα, ώστε να βοηθηθούν τα κράτη μέλη που δέχονται τις μεγαλύτερες πιέσεις. Το σημαντικότερο είναι ότι θα διασφαλίσει υψηλά και ομοιόμορφα πρότυπα, με την εκπόνηση υποχρεωτικών αξιολογήσεων τρωτότητας που εκτιμούν την ικανότητα και την ετοιμότητα των κρατών μελών και, τέλος, μπορεί να ανατεθεί στον οργανισμό η αρμοδιότητα να παρεμβαίνει άμεσα στο έδαφος ενός κράτους μέλους¹⁰.

Αποτέλεσμα θα είναι μια ριζική αναβάθμιση της ικανότητας της ΕΕ να αντιδρά στη μεταβαλλόμενη πρόκληση της άφιξης μεταναστών στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Η ικανότητα αντίδρασης θα είναι μόνιμη και θα διασφαλίζεται από μόνιμες ομάδες εθνικών συνοριοφυλάκων (τουλάχιστον 1.500 ατόμων) και τεχνικό εξοπλισμό, αντί να στηρίζεται σε εθελοντικές συνεισφορές που δεν είναι σταθερές. Εκτός από τη διασφάλιση της εύρυθμης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων, θα διενεργούνται επίσης κατάλληλοι έλεγχοι ταυτότητας και ασφάλειας. Αυτό συνδέεται επίσης με την ανάγκη τροποποίησης του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, ώστε να απαιτεί συστηματικούς ελέγχους¹¹.

Η Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή θα έχει επίσης καθοριστική σημασία για την ασφάλεια. Θα συνεργάζεται με άλλες υπηρεσίες και οργανισμούς της ΕΕ, όπως η Ευρώπη και η Eurojust για την πρόληψη και την ανίχνευση διασυνοριακών εγκληματικών πράξεων, όπως η παράνομη διακίνηση μεταναστών, η εμπορία ανθρώπων και η τρομοκρατία¹². Θα στηρίζει επίσης τα κράτη μέλη παρέχοντας εμπειρογνώσις στα εξωτερικά σύνορα, για παράδειγμα στο πλαίσιο των δράσεων κατά των διακινητών μεταναστών. Τα μέλη των ομάδων που εκτελούν δράσεις διαχείρισης των συνόρων θα έχουν πλέον πρόσβαση στις

⁸ COM(2015) 671 final, 15 Δεκεμβρίου 2015.

⁹ Επίσης, ο οργανισμός θα έχει μια πιο ισχυρή δομή διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένου ενός μηχανισμού καταγγελιών στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων, και μεγαλύτερη υποχρέωση λογοδοσίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

¹⁰ Εάν οι ελλείψεις στον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν, και βάσει ενός συμφωνηθέντος επιχειρησιακού προγράμματος.

¹¹ COM(2015) 670 final, 15 Δεκεμβρίου 2015. Οι έλεγχοι στα εξωτερικά σύνορα θα διενεργούνται με τη χρήση βάσεων δεδομένων επιβολής του νόμου σε όλα τα πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων των πολιτών της ΕΕ και των οικογενειών τους, για τον εντοπισμό ατόμων που συνιστούν απειλή για τη δημόσια τάξη και την εσωτερική ασφάλεια.

¹² Ο οργανισμός θα πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τη στρατηγική για τη διαχείριση τελωνειακών κινδύνων και την ασφάλεια της εφοδιαστικής αλυσίδας της Ένωσης, η οποία προβλέπει την προώθηση της διυπηρεσιακής συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των τελωνείων, των αρχών επιβολής του νόμου και των υπηρεσιών ασφαλείας.

σχετικές ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων των βάσεων δεδομένων των αρχών επιβολής του νόμου. Με τον τρόπο αυτό, οι ομάδες που εργάζονται επί τόπου θα έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες που χρειάζονται – και η δυνατότητα αυτή μπορεί να επεκταθεί στις εθνικές βάσεις δεδομένων, κατά τη διακριτική ευχέρεια του κράτους μέλους υποδοχής.¹³ Η ενισχυμένη συνεργασία με την Ευρωπόλ και την Eurojust θα απαιτήσει ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία των δεδομένων. Κατά τις επιχειρησιακές δραστηριότητες του οργανισμού, θα συλλέγονται τα προσωπικά δεδομένα για πρόσωπα που κρίνονται, για βάσιμους λόγους, ύποπτα από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών για ανάμιξη σε διασυνοριακές εγκληματικές δραστηριότητες, όπως η παράνομη διακίνηση μεταναστών, η εμπορία ανθρώπων και η τρομοκρατία. Τα δεδομένα αυτά θα διαβιβάζονται στην Ευρωπόλ και στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών συστηματικά και χωρίς καθυστέρηση, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και τους εθνικούς και ευρωπαϊκούς κανόνες προστασίας δεδομένων.

Είναι επιτακτική ανάγκη να αρχίσει να λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή. Το γεγονός ότι ο νέος οργανισμός θα εργάζεται με βάση την υπάρχουσα δομή του Frontex, σημαίνει ότι μπορεί να αρχίσει να εκτελεί τα βασικά του καθήκοντα από την πρώτη ημέρα λειτουργίας του. Η Επιτροπή, ο Frontex και τα κράτη μέλη έχουν πραγματοποιήσει πρόοδο όσον αφορά την προετοιμασία του εδάφους για την πλήρη ανάληψη των δραστηριοτήτων του. Έχουν καθοριστεί πέντε επιχειρησιακές προτεραιότητες για δράση, πριν ακόμη από την έναρξη ισχύος του νέου κανονισμού. Αυτές περιλαμβάνουν τη θέσπιση της υποχρεωτικής συγκέντρωσης πόρων, ανοίγοντας τον δρόμο για τη διενέργεια αξιολογήσεων τρωτότητας με τον καθορισμό κοινής μεθοδολογίας και την ανάληψη δοκιμαστικής αξιολόγησης, τη λήψη των πρώτων μέτρων όσον αφορά τις νέες αρμοδιότητες για την επιστροφή, καθώς και την κατάρτιση τυποποιημένων υποδειγμάτων για επαναλαμβανόμενα καθήκοντα, όπως ο μηχανισμός καταγγελιών και οι συμφωνίες περί καθεστώτος με τρίτες χώρες. Ως αποτέλεσμα, ο οργανισμός μπορεί να αρχίσει να εκτελεί τα βασικά του καθήκοντα.

Οι εντατικές αυτές προετοιμασίες πρέπει να συνοδεύονται από εντονότερες προσπάθειες άσκησης πίεσης για τη διασφάλιση ισχυρών συνόρων στο πλαίσιο του ισχύοντος καθεστώτος. Οι τρέχουσες επιχειρήσεις του Frontex στην Ελλάδα και στην Ιταλία εξακολουθούν να είναι απαραίτητες για την αποκατάσταση της κανονικής διαχείρισης των συνόρων στα εν λόγω κράτη μέλη. Άλλες επιχειρήσεις στα Βαλκάνια, π.χ. στη Βουλγαρία, διαδραματίζουν επίσης καθοριστικό ρόλο για την πρόληψη της εμφάνισης νέων οδών παράνομης διακίνησης. Η εντατικοποίηση αυτών των επιχειρήσεων και η ομαλή συνέχισή τους στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την αποκατάσταση της ομαλής λειτουργίας του χώρου Σένγκεν πριν από το τέλος του 2016. Αυτό σημαίνει ετοιμότητα για τη διάθεση των πρώτων Ευρωπαϊών συνοριοφυλάκων τον Οκτώβριο του 2016. Είναι επομένως επιτακτική ανάγκη για τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τις σημερινές ελλείψεις και να ανταποκριθούν στις εκκλήσεις του Frontex για αποστολή εμπειρογνομόνων στην Ελλάδα, την Ιταλία και τη Βουλγαρία¹⁴.

Έχει επίσης μεγάλη σημασία η αύξηση του προϋπολογισμού και του προσωπικού του οργανισμού, ως συνέπεια της επέκτασης της σημερινής εντολής του Frontex και της

¹³ Η ομάδα διαλειτουργικότητας υψηλού επιπέδου εξετάζει επίσης τη δυνατότητα να μπορεί ο οργανισμός να έχει απευθείας πρόσβαση στις ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων, λαμβάνοντας υπόψη τα ζητήματα προστασίας των δεδομένων.

¹⁴ Στις 12 Σεπτεμβρίου 2016, οι ελλείψεις όσον αφορά τη στήριξη των κρατών μελών ανέρχονται σε 253 για την κοινή επιχείρηση Ποσειδών, 129 για την κοινή επιχείρηση Τρίτων και σε 172 για τις κοινές επιχειρήσεις στη Βουλγαρία.

ανάληψης των νέων καθηκόντων. Αυτό σημαίνει ότι μέχρι του τέλους του 2017 ο προϋπολογισμός θα υπερτριπλασιαστεί και ότι το προσωπικό του οργανισμού θα υπερδιπλασιαστεί σε σχέση με το αρχικά προβλεπόμενο για τον Frontex. Προκειμένου να επισπευθεί η εφαρμογή του κανονισμού, είναι απαραίτητο να διατεθούν προκαταβολικά οι πρόσθετοι ανθρώπινοι πόροι που προβλέπονται για το 2017. Η Επιτροπή θα υποβάλει πρόταση στην αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή προκειμένου να επιτραπεί στον οργανισμό να προσλάβει υπαλλήλους πριν από το τέλος του τρέχοντος έτους. Το ζητούμενο είναι να μπορεί ο οργανισμός να αναλάβει αμέσως τις τρέχουσες δραστηριότητες του Frontex και να ανταποκριθεί πλήρως σε όλες τις ανακύπτουσες ανάγκες.

Η Επιτροπή έχει δεσμευτεί να παρέχει χρηματοδοτική βοήθεια έκτακτης ανάγκης στα κράτη μέλη που δέχονται υπερβολικές πιέσεις στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης. Επίσης, θα αξιοποιήσει όλο το φάσμα δυνατοτήτων χρηματοδότησης από την ΕΕ, κυρίως τη στήριξη των συνόρων μέσω του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας, για να βοηθήσει τα κράτη μέλη να εκπληρώσουν τις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις τους για την παροχή ισχυρών εξωτερικών συνόρων. Η πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων αυτών μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη ποιοτικών και συνεκτικών συνοριακών μέτρων.

Επόμενα βήματα:

Τα κράτη μέλη πρέπει:

- Να καλύψουν τις υφιστάμενες ελλείψεις ανταποκρινόμενα στις εκκλήσεις αποστολής εμπειρογνομόνων για τις επιχειρήσεις του Frontex στην Ελλάδα, την Ιταλία και τη Βουλγαρία.
- Να στηρίξουν την επιτάχυνση του ρυθμού των εργασιών του νέου οργανισμού, μέσω της συμμετοχής τους στο διοικητικό συμβούλιο.
- Να διασφαλίσουν ότι οι εθνικές συνεισφορές στις ομάδες ταχείας επέμβασης και στο απόθεμα τεχνικού εξοπλισμού θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν πλήρως από την πρώτη ημέρα. Επίσης, πρέπει να ξεκινήσουν άμεσα οι ετήσιες διμερείς συνομιλίες, ώστε οι συνεισφορές για το 2017 να έχουν καθοριστεί πολύ πριν από το τέλος του τρέχοντος έτους.

Ο Frontex πρέπει:

- Να διασφαλίσει ότι η μεθοδολογία για την αξιολόγηση τρωτότητας θα συμφωνηθεί εντός του Οκτωβρίου 2016 και ότι η δοκιμαστική αξιολόγηση θα ολοκληρωθεί τον Νοέμβριο του 2016, έτσι ώστε το σύνολο των πρώτων αξιολογήσεων τρωτότητας να έχει ολοκληρωθεί το πρώτο τρίμηνο του 2017.
- Να εξασφαλίσει ότι η ομάδα εμπειρογνομόνων και το απόθεμα εξοπλισμού θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν πλήρως από την πρώτη ημέρα των επιχειρήσεων.
- Να επισπεύσει την πρόσληψη του επιπλέον προσωπικού που απαιτείται για την εκτέλεση των ενισχυμένων καθηκόντων του οργανισμού.
- Να διασφαλίσει ότι οι πρώτοι Ευρωπαίοι συνοριοφύλακες θα είναι έτοιμοι να αναλάβουν δράση τον Οκτώβριο του 2016.

Η Επιτροπή προτίθεται:

- Να εγκρίνει το υπόδειγμα συμφωνίας περί καθεστώτος με τρίτες χώρες έως τα τέλη Οκτωβρίου.
- Να εγκρίνει εντός του Σεπτεμβρίου 2016 τις δημοσιονομικές προτάσεις που απαιτούνται

για να μπορέσει ο οργανισμός να προσλάβει γρήγορα πρόσθετο προσωπικό, και ιδίως την πρόταση για τροποποίηση του προϋπολογισμού του 2016.

- Να συνεχίσει να παρέχει έγκαιρη χρηματοδοτική βοήθεια έκτακτης ανάγκης στα κράτη μέλη που δέχονται υπερβολικές πιέσεις στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.
- Να παράσχει διοικητική βοήθεια στον οργανισμό για να διευκολύνει την πρόσληψη του αναγκαίου επιπλέον προσωπικού.
- Να αξιοποιήσει τις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες δυνατότητες που παρέχουν τα Ταμεία της Ένωσης για στήριξη των ικανοτήτων των κρατών μελών στα εξωτερικά σύνορα.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο πρέπει:

- Μέχρι το τέλος Οκτωβρίου, να συμφωνήσουν επί της πρότασης για την τροποποίηση του κώδικα συνόρων του Σένγκεν.
- Να επισπεύσουν τη διαδικασία τροποποίησης του προϋπολογισμού για να επιταχυνθούν οι προσλήψεις για τον νέο οργανισμό.

3.2. Αυστηρότεροι έλεγχοι μέσω του συστήματος εισόδου-εξόδου (ΣΕΕ)

Τον Απρίλιο του 2016, η Επιτροπή πρότεινε ένα νέο σύστημα εισόδου-εξόδου¹⁵. Το σύστημα θα συλλέγει δεδομένα (ταυτότητα, ταξιδιωτικά έγγραφα και βιομετρικά στοιχεία) και θα καταχωρίζει τα δεδομένα εισόδου και εξόδου (ημερομηνία και τόπο εισόδου και εξόδου) στο σημείο διέλευσης. Αυτό το πιο σύγχρονο σύστημα διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων, που αντικαθιστά τη σφράγιση των διαβατηρίων, θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των ελέγχων στα σύνορα και θα διευκολύνει τη διέλευση των συνόρων από καλόπιστους ταξιδιώτες που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο πρόσθετων καθυστερήσεων εξαιτίας του συνεχώς αυξανόμενου αριθμού ταξιδιωτών.

Το σύστημα αυτό θα συμβάλει ουσιαστικά στη διασφάλιση της εφαρμογής των κανόνων, όσον αφορά την πρόσβαση στην ΕΕ με ή χωρίς υποχρέωση θεώρησης, καθώς και στον συστηματικό εντοπισμό των ατόμων που υπερβαίνουν την επιτρεπόμενη διάρκεια παραμονής (άτομα που παραμένουν στον χώρο Σένγκεν μετά τη λήξη της άδειας παραμονής τους). Οι κανόνες για την είσοδο βραχείας παραμονής (μέχρι 90 ημέρες εντός οποιασδήποτε περιόδου 180 ημερών) στον χώρο Σένγκεν ισχύει για όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών. Συνεπώς, το σύστημα αυτό θα είναι ένα σημαντικό εργαλείο για τον εντοπισμό όλων των υπηκόων τρίτων χωρών που παραμένουν στον χώρο Σένγκεν πέραν αυτής της περιόδου.

Το σύστημα αυτό θα συμβάλει επίσης στην ασφάλεια γενικότερα, καθώς θα επιτρέπει τον εντοπισμό και την πάταξη της υποκλοπής ταυτότητας, καθώς και της κατάχρησης ταξιδιωτικών εγγράφων και ενδεχομένως των επανειλημμένων προσπαθειών παράκαμψης των ελέγχων, δεδομένου ότι θα καταγράφει επίσης τις αρνήσεις εισόδου. Η δυνατότητα των αρχών επιβολής του νόμου να έχουν πρόσβαση στο σύστημα θα στηρίξει τις προσπάθειες καταπολέμησης της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Συνεπώς, το σύστημα θα συμβάλει στην πρόληψη, την ανίχνευση και τη διερεύνηση της τρομοκρατίας και άλλων σοβαρών αξιόποινων πράξεων. Η νομοθετική πρόταση αποτελεί μέρος της ευρύτερης «δέσμης μέτρων για την έξυπνη διαχείριση των συνόρων» που καθορίζει τον ρόλο των συστημάτων πληροφοριών στην ενίσχυση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων, της

¹⁵ COM(2016) 194 final, 6 Απριλίου 2016.

εσωτερικής ασφάλειας και της καταπολέμησης της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Η δέσμη αυτή περιλαμβάνει επίσης την ανακοίνωση με τίτλο «Πιο Ισχυρά και Έξυπνα Συστήματα Πληροφοριών για τα Σύνορα και την Ασφάλεια» και μια νέα πρόταση τροποποίησης του κώδικα συνόρων του Σένγκεν ώστε να ενσωματωθούν οι αναγκαίες τεχνικές αλλαγές για το σύστημα εισόδου/εξόδου.

Έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος, τόσο σε τεχνικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο, όσον αφορά την εξέταση των νομοθετικών προτάσεων που έχουν υποβληθεί στο Συμβούλιο. Η προθεσμία έγκρισής τους από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μέχρι το τέλος του 2016 αναμένεται να τηρηθεί. Αυτό θα επιτρέψει στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας (eu-LISA) να ξεκινήσει την ανάπτυξη του συστήματος το 2017, έτσι ώστε να είναι πλήρως λειτουργικό στις αρχές του 2020.

Επόμενα βήματα:

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο πρέπει:

- Έως το τέλος του 2016, να εγκρίνουν τον κανονισμό για τη θέσπιση ενός συστήματος εισόδου-εξόδου της ΕΕ.

3.3 Εκ των προτέρων έλεγχος των ταξιδιωτών χωρίς θεώρηση: ένα ευρωπαϊκό σύστημα ταξιδιωτικών πληροφοριών και αδειοδότησης (ETIAS)

Ένα ζήτημα όλο και μεγαλύτερης σημασίας όσον αφορά την ισορροπία μεταξύ κινητικότητας και ανησυχιών για την ασφάλεια, είναι η νόμιμη είσοδος στον χώρο Σένγκεν χωρίς να απαιτείται θεώρηση. Η ελευθέρωση των θεωρήσεων αποδείχτηκε σημαντικό εργαλείο για τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων με τρίτες χώρες, μεταξύ άλλων και ως μέσο διασφάλισης αποτελεσματικών συστημάτων επιστροφής και επανεισδοχής, καθώς και για την αύξηση της ελκυστικότητας της ΕΕ για επιχειρηματική δραστηριότητα και για τουρισμό¹⁶. Υπάρχει επίσης ένα σημαντικό στοιχείο αμοιβαιότητας, δεδομένου ότι η ελευθέρωση των θεωρήσεων συχνά λειτουργεί αμφίδρομα καθώς επιτρέπει στους πολίτες της ΕΕ να ταξιδεύουν με ευκολία στο εξωτερικό. Επίσης συντείνει στη σταθερή αύξηση του αριθμού των ταξιδιωτών που δεν χρειάζονται θεώρηση στον χώρο Σένγκεν. Ένα συμπληρωματικό¹⁷ επίπεδο συστηματικού ελέγχου των υπηκόων χωρών για τις οποίες δεν απαιτείται θεώρηση θα ήταν πολύτιμο συμπλήρωμα των υφιστάμενων μέτρων για τη διατήρηση και την ενίσχυση της ασφάλειας του χώρου Σένγκεν.

Η ιδέα της δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού συστήματος πληροφοριών και αδειοδότησης για ταξίδια στην ΕΕ (ETIAS) πρωτοπαρουσιάστηκε στην ανακοίνωση για πιο ισχυρά και έξυπνα συστήματα πληροφοριών για τα σύνορα και την ασφάλεια, τον Απρίλιο του 2016. Τώρα, η Επιτροπή αποφάσισε να καταθέσει πρόταση για ένα τέτοιο σύστημα, το οποίο θα είναι

¹⁶ Πολίτες περίπου 60 χωρών σε όλο τον κόσμο μπορούν να ταξιδεύουν χωρίς θεώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πλήρης κατάλογος των χωρών αυτών περιέχεται στο παράρτημα II του κανονισμού 539/2001 της 15ης Μαρτίου 2001, ΕΕ L 81, 21.3.2001.

¹⁷ Η Επιτροπή πρότεινε τον Μάιο του 2016 την αναθεώρηση του μηχανισμού αναστολής που προβλέπεται στο άρθρο 1α του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 539/2001 και επιτρέπει την προσωρινή αναστολή της απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης για υπηκόους τρίτης χώρας όταν συντρέχουν συγκεκριμένοι λόγοι (COM(2016) 290 final).

αυτοματοποιημένο και θα χρησιμοποιείται για να προσδιορίζει την επιλεξιμότητα των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι δεν χρειάζονται θεώρηση για να ταξιδέψουν στο χώρο Σένγκεν. Χώρες όπως οι ΗΠΑ, ο Καναδάς και η Αυστραλία χρησιμοποιούν ήδη παρόμοια συστήματα και τα θεωρούν ως σημαντικό μέρος των βασικών μέσων ασφάλειας και προστασίας - ως αποτέλεσμα, πολλοί Ευρωπαίοι είναι πλέον εξοικειωμένοι με τα συστήματα αυτά¹⁸. Στο ελάχιστο, θα καλύπτει όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών που δεν έχουν υποχρέωση θεώρησης για να ταξιδέψουν στον χώρο Σένγκεν για μικρό διάστημα (το πολύ 90 ημέρες ανά περίοδο 180 ημερών). Θα συλλέγει πληροφορίες για τους εν λόγω ταξιδιώτες πριν από την έναρξη του ταξιδιού, ώστε να είναι δυνατή η εκ των προτέρων επεξεργασία. Οι ταξιδιώτες θα είναι ήσυχοι ότι θα μπορούν να περάσουν εύκολα τα σύνορα. Οι δε αρχές της ΕΕ θα μπορούν να εντοπίζουν κάθε ενδεχόμενο κίνδυνο για την ασφάλεια. Συνεπώς το σύστημα θα έχει διττή λειτουργία: αφενός θα εξασφαλίζει τη διαχείριση των συνόρων και αφετέρου θα βοηθά στην επιβολή του νόμου.

Ένα τέτοιο σύστημα θα επιτρέπει τη διενέργεια ελέγχων χρησιμοποιώντας άλλες βάσεις δεδομένων και θα εξετάζει τις αιτήσεις βάσει καθορισμένων κριτηρίων και όρων. Στόχος είναι να διασφαλιστεί ότι:

- δεν έχει απορριφθεί καμία αίτηση θεώρησης στο πλαίσιο του συστήματος πληροφοριών για τις θεωρήσεις (ισχύει για υπηκόους χωρών στις οποίες μόλις πρόσφατα χορηγήθηκε καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης)·
- δεν έχει καταχωρηθεί ειδοποίηση για τον αιτούντα και το ταξιδιωτικό έγγραφό του/της στο σύστημα πληροφοριών Σένγκεν·
- δεν έχει καταχωρηθεί ειδοποίηση για τον αιτούντα στο σύστημα πληροφοριών της Ευρωπόλ·
- δεν έχει δηλωθεί κλοπή ή απώλεια του ταξιδιωτικού εγγράφου στη βάση δεδομένων της Ιντερπόλ·
- στο μελλοντικό σύστημα εισόδου/εξόδου, δεν έχει καταχωρηθεί για τον αιτούντα υπέρβαση της επιτρεπόμενης διάρκειας διαμονής ή άρνηση εισόδου·
- το σχεδιαζόμενο ταξίδι συμμορφώνεται με τους κανόνες βραχείας διαμονής (η προβλεπόμενη διάρκεια σε συνδυασμό με το υπάρχον ταξιδιωτικό ιστορικό τους είναι συμβατή με τον κανόνα περί διαμονής 90 ημερών το πολύ ανά περίοδο 180 ημερών)·
- ο αιτών πληροί τους όρους εισόδου όπως ορίζονται στον κώδικα συνόρων Σένγκεν.

Επίσης, θα ήταν δυνατό να υπάρξει σύνδεση με τις βάσεις δεδομένων που περιέχουν τις εκ των προτέρων πληροφορίες και τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών¹⁹. Οι αιτήσεις που απορρίπτονται από την αυτόματη επεξεργασία θα μεταφέρονται σε μια κεντρική ομάδα, για παράδειγμα σε υπάρχοντα οργανισμό της ΕΕ, που θα μπορούσε να διαχειριστεί συγκεκριμένα θέματα, όπως η μη τήρηση των κανόνων βραχείας διαμονής. Οι αιτήσεις για τις οποίες υπάρχει σχετική ειδοποίηση σε μια βάση δεδομένων θα μπορούν να προωθούνται στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για τις ειδοποιήσεις, με σκοπό την περαιτέρω επεξεργασία τους, π.χ. μέσω συνέντευξης του αιτούντα σε ένα προξενείο.

¹⁸ Για παράδειγμα, το ηλεκτρονικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών για άδειες ταξιδιού άρχισε να λειτουργεί το 2007. Το σύστημα αυτό καθορίζει την επιλεξιμότητα των ταξιδιωτών που επιθυμούν να ταξιδέψουν στις ΗΠΑ στο πλαίσιο του προγράμματος απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης, ζητώντας εγκεκριμένη ταξιδιωτική άδεια πριν από το ταξίδι.

¹⁹ Η οδηγία για τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών (PNR), αν και από μόνη της δεν αποτελεί εργαλείο ελέγχου των συνόρων, θα οδηγήσει στη συλλογή νέων δεδομένων, σημαντικών για την πρόληψη, τις έρευνες και τη δίωξη σε περίπτωση τρομοκρατίας πράξεων και σοβαρών εγκλημάτων.

Η πρόταση της Επιτροπής θα αντιμετωπίσει θέματα όπως το κόστος δημιουργίας και λειτουργίας ενός τέτοιου συστήματος, τον τύπο των δεδομένων που θα συλλέγονται και θα αξιολογούνται, τη διαλειτουργικότητα με άλλα σημερινά και μελλοντικά συστήματα, τα προβλήματα λειτουργικότητας στα σύνορα, την επεξεργασία των δεδομένων, τα νομικά ζητήματα (συμπεριλαμβανομένης και της προστασίας των δεδομένων), τις επιπτώσεις στους ανθρώπινους πόρους και τον αντίκτυπο στον τουρισμό και τις επιχειρηματική δραστηριότητα.

Επόμενα βήματα:

Η Επιτροπή:

- θα συμμετάσχει σε περαιτέρω διαβουλεύσεις και θα παρουσιάσει νομοθετική πρόταση για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού συστήματος ταξιδιωτικών πληροφοριών και αδειοδότησης μέχρι το Νοέμβριο του 2016.

3.4 Βελτίωση της διαχείρισης των εγγράφων ταυτότητας και ενίσχυση της πάταξης της πλαστογράφησης εγγράφων: ασφάλεια των εγγράφων

Τα ασφαλή ταξιδιωτικά έγγραφα και τα έγγραφα ταυτότητας είναι αναγκαία για την ακριβή εξακρίβωση της ταυτότητας ενός προσώπου. Η καλύτερη διαχείριση της ελεύθερης κυκλοφορίας, της μετανάστευσης και της κινητικότητας εξαρτάται από την ύπαρξη ισχυρών συστημάτων για την πρόληψη παραβάσεων και απειλών κατά της εσωτερικής ασφάλειας που οφείλονται σε ελλείψεις όσον αφορά την ασφάλεια των εγγράφων.

Η ΕΕ έχει αναπτύξει μια συνεκτική προσέγγιση για την ασφάλεια των ταξιδιωτικών εγγράφων, π.χ. καθιερώνοντας τη χρήση βιομετρικών δεδομένων. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε εναρμονισμένες λύσεις για τα διαβατήρια των υπηκόων της ΕΕ,²⁰ τα έγγραφα των υπηκόων τρίτων χωρών,²¹ και τα συστήματα πληροφοριών²². Όσον αφορά την προστασία των προσωπικών δεδομένων, έχουν διασφαλιστεί υψηλά πρότυπα.

Ωστόσο, τα στοιχεία δείχνουν αυξημένες περιπτώσεις πλαστογράφησης εγγράφων σε περιοχές υψηλού κινδύνου²³. Επιπλέον, οι μορφές πλαστογράφησης εγγράφων εξελίσσονται ταχέως. Τα εγκληματικά δίκτυα που εμπλέκονται στην πλαστογράφηση εγγράφων ταυτότητας και ταξιδιωτικών εγγράφων αποκτούν όλο και μεγαλύτερη εξειδίκευση και αναπτύσσουν συνεχώς νέες τεχνικές, όπως π.χ. παραποίηση συσκευών κατά της πλαστογράφησης και παράκαμψη βιομετρικών ελέγχων. Παρότι η εισαγωγή πιο εξειδικευμένων συστημάτων όσον αφορά τα χαρακτηριστικά ασφάλειας, τις μεθόδους παραγωγής και ελέγχου των εγγράφων καθιστά όλο και πιο δύσκολη την πλαστογράφηση ή παραποίηση των εγγράφων ταυτότητας και ταξιδιού, οι απατεώνες αναζητούν πάντα άλλους

²⁰ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2252/2004 σχετικά με την καθιέρωση προτύπων για τα χαρακτηριστικά ασφαλείας και τη χρήση βιομετρικών στοιχείων στα διαβατήρια και τα ταξιδιωτικά έγγραφα των κρατών μελών.

²¹ Όπως οι θεωρήσεις (κανονισμός (ΕΚ) 1683/95), οι άδειες διαμονής για υπηκόους τρίτων χωρών (κανονισμός (ΕΚ) 1030/2002) και τα έγγραφα διευκόλυνσης της σιδηροδρομικής διέλευσης (κανονισμός 693/2003).

²² Σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις και σύστημα πληροφοριών Σένγκεν.

²³ Η Ευρωπόλ διατυπώνει την ανησυχία ότι την τελευταία διετία, εγκληματικές σπείρες επενδύουν όλο και περισσότερο στην παραγωγή πλαστών εγγράφων για να καλύψουν την αυξανόμενη ζήτηση η οποία σχετίζεται με την προσφυγική κρίση. Η πλαστογράφηση εγγράφων είναι πλέον πολύ σημαντικός παράγοντας διευκόλυνσης του οργανωμένου εγκλήματος που αναλαμβάνουν ομάδες εμπλεκόμενες σε κλοπή ή παραγωγή πλαστών διαβατηρίων και άλλων ταξιδιωτικών εγγράφων (δήλωση της 31ης Μαΐου 2016).

τρόπους για να αποφύγουν τον εντοπισμό τους. Επίσης, θέτουν στο στόχαστρό τους άλλα είδη εγγράφων όπως εθνικά δελτία ταυτότητας και πιστοποιητικά (γέννησης, γάμου ή θανάτου) τα οποία χρησιμοποιούνται ως δικαιολογητικά για την έκδοση γνήσιων εγγράφων ταυτότητας, διαμονής και ταξιδιού.

Οι οργανισμοί της ΕΕ συμμετέχουν ήδη σε μεγάλο βαθμό στις προσπάθειες πάταξης της πλαστογράφησης εγγράφων. Ο Frontex θέτει στη διάθεση των κρατών μελών ομάδες ειδικών σε έγγραφα καθώς και εργαλεία, με σκοπό τον έλεγχο κατά την άφιξη μεταναστών στα κέντρα πρώτης υποδοχής. Επίσης, παρέχει εκπαίδευση και αναλύσεις κινδύνου. Το ευρωπαϊκό κέντρο κατά της τρομοκρατίας της Ευρωπόλ διερευνά τη σχέση μεταξύ πλαστών εγγράφων και τρομοκρατίας, ενώ η ασφάλεια των εγγράφων είναι καίριο ζήτημα που απασχολεί το ευρωπαϊκό κέντρο κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών, της Ευρωπόλ.

Η Επιτροπή παρακολουθεί συνεχώς τις τεχνικές εξελίξεις και αναβαθμίζει τα χαρακτηριστικά ασφάλειας των θεωρήσεων και των αδειών διαμονής για υπηκόους τρίτων χωρών καθώς και των διαβατηρίων που εκδίδουν τα κράτη μέλη, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των προσωπικών δεδομένων. Πρόσφατα, εκπονήθηκαν δύο προτάσεις²⁴ για την αναβάθμιση και τον επανασχεδιασμό των θεωρήσεων και των αδειών διαμονής. Η επείγουσα έγκριση αυτών των προτάσεων θα οδηγήσει σε σημαντική πρόοδο.

Παράλληλα, στην ανακοίνωσή της για πιο ισχυρά και έξυπνα συστήματα πληροφοριών για τα σύνορα και την ασφάλεια, η Επιτροπή εξέτασε νέους τρόπους προώθησης της ασφάλειας των ηλεκτρονικών εγγράφων και διαχείρισης των εγγράφων ταυτότητας. Θα προτείνει ένα σχέδιο δράσης που θα στοχεύει στις αδυναμίες της διαδικασίας και θα προτείνει διορθωτικά μέτρα. Το σχέδιο αυτό θα διαχωρίζει τα μέτρα που θα ληφθούν σε επίπεδο ΕΕ από τους τομείς εθνικής δικαιοδοσίας.

Σύμφωνα με πρόσφατες εκθέσεις του Frontex, τα εθνικά δελτία ταυτότητας με το χαμηλότερο επίπεδο ασφάλειας είναι τα συχνότερα εντοπιζόμενα πλαστά έγγραφα. Σε συνέχεια της έκθεσης του 2013 για την ιθαγένεια, η Επιτροπή εκπόνησε στα τέλη του 2015 μελέτη για να εξετάσει λεπτομερώς τρόπους αντιμετώπισης των θεμάτων ασφάλειας και των δυσκολιών που συναντούν οι πολίτες της ΕΕ όσον αφορά τις κάρτες διαμονής και τα έγγραφα ταυτότητας. Μετά από δημόσια διαβούλευση, θα διενεργηθεί εκτίμηση του αντικτύπου που θα διερευνήσει τις δυνατότητες μιας πιθανής μελλοντικής νομοθετικής πρωτοβουλίας. Η Επιτροπή εργάζεται επίσης για τη μεγαλύτερη ασφάλεια των προσωρινών ταξιδιωτικών εγγράφων.

Επόμενα βήματα:

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο πρέπει:

- να εγκρίνουν προτάσεις για έναν νέο σχεδιασμό και βελτιωμένα χαρακτηριστικά ασφάλειας των ενιαίων εντύπων θεωρήσεων και αδειών διαμονής μέχρι το τέλος του 2016.

Η Επιτροπή:

- θα εγκρίνει, μέχρι τον Δεκέμβριο του 2016, ένα σχέδιο δράσης για την ασφάλεια των εγγράφων, και θα διερευνήσει τη δυνατότητα βελτίωσης των χαρακτηριστικών

²⁴ Τροποποιήσεις του κανονισμού (ΕΚ) 1683/95, COM(2015) 303 final της 24 Ιουνίου 2015 και του κανονισμού (ΕΚ) 1030/2002, COM(2016) 434 final της 30 Ιουνίου 2016.

3.5 Ανάπτυξη της Ένωσης Ασφάλειας: ενίσχυση της Ευρωπόλ

Οι διαδοχικές τρομοκρατικές επιθέσεις κατέδειξαν την πολυπλοκότητα και την ένταση της τρομοκρατικής απειλής που αντιμετωπίζει η Ευρώπη σήμερα. Όπως φαίνεται, οι ελλείψεις και αδυναμίες κατά την ανταλλαγή και χρήση πληροφοριών συνέβαλαν επίσης στην αποτυχία της πρόληψης τρομοκρατικών επιθέσεων και της σύλληψης υπόπτων τρομοκρατών. Η αποτελεσματική και έγκαιρη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αρμόδιων αρχών (αρχές ασφάλειας και επιβολής του νόμου, και ενδεχομένως τελωνειακές αρχές και συνοριοφυλακή) είναι βασική προϋπόθεση για την επιτυχή αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και του σοβαρού εγκλήματος. Ωστόσο, έχει αποδειχτεί ότι είναι δύσκολη η πρόοδος στον τομέα αυτό και εξακολουθεί να υπάρχει κατακερματισμός τόσο σε επίπεδο κρατών μελών όσο και ΕΕ, με κίνδυνο δημιουργίας επικίνδυνων κενών ασφάλειας. Ομοίως, η προσφυγική κρίση έδειξε ότι οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος δεν αργούν καθόλου να εκμεταλλευτούν νέες ευκαιρίες, έστω και με κίνδυνο να προκαλέσουν ανθρώπινη τραγωδία. Η Ευρωπόλ, ως κεντρικό εργαλείο της ΕΕ για την αξιοποίηση της συνεργασίας σε επιχειρησιακό επίπεδο, έχει κάνει ορισμένα σημαντικά βήματα πρόοδου, με την πρόσφατη σύσταση του ευρωπαϊκού κέντρου κατά της τρομοκρατίας,²⁵ του ευρωπαϊκού κέντρου κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών²⁶ και του ευρωπαϊκού κέντρου για το κυβερνοέγκλημα.²⁷ Επιπλέον πόροι έχουν διατεθεί για να ληφθούν υπόψη τα νέα καθήκοντα.²⁸ Ωστόσο, η κλίμακα των νέων προκλήσεων στον τομέα της ασφάλειας απαιτούν τη λήψη και άλλων μέτρων και, όπως προβλέπεται στην ανακοίνωση για την Ένωση ασφάλειας, η παρούσα ανακοίνωση καθορίζει συγκεκριμένα μέτρα για την αναβάθμιση του ευρωπαϊκού κέντρου κατά της τρομοκρατίας και την ενίσχυση του έργου της Ευρωπόλ.

Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε πρόσφατα, και την αυξημένη συνεργασία των μονάδων επιβολής της αντιτρομοκρατικής νομοθεσίας με το ευρωπαϊκό κέντρο της Ευρωπόλ κατά της τρομοκρατίας, η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου και των υπηρεσιών

²⁵ Το κέντρο άρχισε να λειτουργεί την 1η Ιανουαρίου 2016 και αποτελείται από διάφορα τμήματα, όπως η μονάδα αναφοράς διαδικτυακού περιεχομένου, το πρόγραμμα ΕΕ-ΗΠΑ για την παρακολούθηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (TFTP), τα αρχεία δεδομένων εργασίας προς ανάλυση και τα σημεία επαφής της Ευρωπόλ (όπως το «Travellers» για τους αλλοδαπούς τρομοκράτες μαχητές) και το ευρωπαϊκό σύστημα δεδομένων για βόμβες. Έχει πρόσβαση στα συστήματα πληροφοριών της ΕΕ και στο δίκτυο των μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Η στελέχυσή του ενισχύθηκε με εμπειρογνώμονες της αντιτρομοκρατικής δράσης που είναι αποσπασμένοι στην κοινή ομάδα συνδέσμου. Το ευρωπαϊκό κέντρο κατά της τρομοκρατίας (CTC) αριθμεί σήμερα 64 άτομα προσωπικό.

²⁶ Το ευρωπαϊκό κέντρο κατά της παράνομης διακίνησης μεταναστών (EMSC) ιδρύθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 2016. Στόχος του κέντρου είναι να στηρίζει με εκ των προτέρων δράση τα κράτη μέλη της ΕΕ στην εξάρθρωση εγκληματικών δικτύων που συμμετέχουν στην οργανωμένη διακίνηση μεταναστών. Το κέντρο εστιάζει τις δραστηριότητές του σε γεωγραφικές περιοχές συγκέντρωσης εγκληματιών και δημιουργεί καλύτερες δυνατότητες για την καταπολέμηση δικτύων διακίνησης ατόμων σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το EMSC αριθμεί σήμερα 39 άτομα προσωπικό.

²⁷ Το ευρωπαϊκό κέντρο για το κυβερνοέγκλημα (EC3) λειτουργεί από τον Ιανουάριο 2013. Στόχος του είναι να ενισχυθεί η επιβολή του νόμου όσον αφορά το κυβερνοέγκλημα στην ΕΕ και να βοηθήσει στην προστασία των πολιτών, των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων της Ευρώπης.

²⁸ Για την ενίσχυση αυτή, που ορίζεται στον νέο κανονισμό για την Ευρωπόλ και προβλέπεται στον προϋπολογισμό του 2017, προστίθενται περίπου νέες 90 θέσεις.

ασφάλειας εξακολουθεί να είναι περιορισμένη²⁹. Οι υπηρεσίες ασφάλειας ανταλλάσσουν πληροφορίες τακτικότερα μέσω της αντιτρομοκρατικής ομάδας (CTG),³⁰ η οποία λειτουργεί εκτός του πλαισίου της ΕΕ, και συνεπώς οι δύο υπηρεσίες δεν συνδέονται μεταξύ τους σε επιχειρησιακό επίπεδο.

Κύρια πρόκληση παραμένει το πώς θα αξιοποιηθούν τα ενδεχόμενα οφέλη από την ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων ώστε να φανεί μια πραγματική διαφορά σε επιχειρησιακό επίπεδο. Για να γίνει αυτό δεν απαιτούνται θεσμικές καινοτομίες. Ωστόσο, η αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων συνεργασίας βάσει των Συνθηκών της ΕΕ θα μπορούσε να επιφέρει αλλαγή στην ανταλλαγή και τη διασύνδεση πληροφοριών, μέσω μιας πολυτομεακής συνεργασίας. Το εύρος των επιλογών που υπάρχουν για την επίτευξη αυτού του στόχου καθορίζεται από τις αρμοδιότητες που ανατίθενται βάσει των Συνθηκών, δεδομένου ότι η εθνική ασφάλεια είναι αρμοδιότητα των κρατών μελών. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα αναζητήσει πρακτικές λύσεις για να βελτιωθεί η ανταλλαγή πληροφοριών.

Παρότι η Ευρώπη έχει αποδείξει την προστιθέμενη αξία της και έχει κερδίσει την αξιοπιστία των εθνικών υπηρεσιών, πρέπει να αυξηθούν οι ικανότητές της στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας ώστε να ανταποκριθεί πλήρως στο ρόλο της. Το ευρωπαϊκό κέντρο κατά της τρομοκρατίας της Ευρώπης αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της αντιτρομοκρατικής δράσης της ΕΕ, καθώς λειτουργεί ως κέντρο πληροφοριών και συνεργασίας που στηρίζει τα κράτη μέλη, και ταυτόχρονα αναλύει θέματα τρομοκρατίας, αξιολογεί απειλές, και στηρίζει την εκπόνηση επιχειρησιακών σχεδίων αντιτρομοκρατικής δράσης. Έχει ήδη συμβάλει στην αύξηση της ροής των πληροφοριών που ανταλλάσσουν οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου οι οποίες εργάζονται στον τομέα της αντιτρομοκρατίας, με την προσαρμογή των υποδομών στις ανάγκες των αντιτρομοκρατικών υπηρεσιών. Έχει παρατηρηθεί αύξηση των δεδομένων που περιέχονται στις βάσεις δεδομένων της Ευρώπης.³¹ Αλλά ως κύριο σημείο διαλογής και ανάλυσης πληροφοριών, η αποτελεσματικότητά του εξαρτάται από την ικανότητά του να επεξεργάζεται με ταχύτητα μεγάλους, ενδεχομένως, όγκους πληροφοριών που ανταλλάσσονται σε κρίσιμες στιγμές.

Η ενίσχυση του ευρωπαϊκού κέντρου κατά της τρομοκρατίας θα του επιτρέψει να αναλάβει έναν ενεργότερο ρόλο στην πρόληψη και την αποτροπή τρομοκρατικών ενεργειών. Αυτό θα επιτευχθεί με τον έγκαιρο εντοπισμό υπόπτων και δικτύων, τον καθορισμό νέων διαύλων ερευνών, την ανίχνευση διεθνών ροών χρηματοδότησης τρομοκρατών και παράνομων όπλων,

²⁹ Ο κατακερματισμός αυτός είναι γνωστό μειονέκτημα, όπως έχει ήδη τονίσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη δήλωσή του Μαρτίου 2004 σχετικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Μέχρι στιγμής δεν έχουν γίνει οι ενέργειες που απαιτούνται για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος.

³⁰ Η CTG είναι μια άτυπη ομάδα εκτός του πλαισίου της ΕΕ, η οποία συνενώνει τις υπηρεσίες ασφάλειας των κρατών μελών της ΕΕ, της Νορβηγίας και της Ελβετίας, με σκοπό να ενισχυθεί η συνεργασία και η επιχειρησιακή ανταλλαγή πληροφοριών. Επίσης, εκπονεί κοινές αξιολογήσεις για τις τρομοκρατικές απειλές, βάσει πληροφοριών που παρέχουν οι εθνικές υπηρεσίες, και συνεργάζεται με το κέντρο ανάλυσης πληροφοριών (EU INTCEN).

³¹ Όπως το σημείο επαφής «Travellers» ή το σύστημα πληροφοριών της Ευρώπης. Για παράδειγμα, η ειδική ομάδα «Fraternité», η ειδική ομάδα που συστάθηκε για να συνδράμει στις έρευνες για τις επιθέσεις στο Παρίσι και στις Βρυξέλλες και η οποία αποτελείται από αναλυτές της Ευρώπης και ειδικούς της αντιτρομοκρατίας που έχουν αποσπαστεί από τα κράτη μέλη, έχει επεξεργαστεί έναν άνευ προηγουμένου όγκο δεδομένων, αναλύοντας στοιχεία επικοινωνίας, οικονομικές και διαδικτυακές πληροφορίες και εγκληματολογικά αρχεία, με σκοπό να ερευνήσει περαιτέρω τις διεθνείς διασυνδέσεις των τρομοκρατών που συμμετείχαν σε αυτές τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Η εκ των υστέρων στήριξη που έχει παράσχει η Ευρώπη μέσω της ειδικής της ομάδας «Fraternité» αποδείχτηκε αποτελεσματική και τυγχάνει ευρείας αναγνώρισης. Ωστόσο, το ECTC πρέπει να εξοπλιστεί πλήρως ώστε να αναλάβει ενεργότερο ρόλο και στην πρόληψη των απειλών.

και την αύξηση των αναφορών διαδικτυακού περιεχομένου και στοιχείων ερευνών μέσω της μονάδας αναφορών διαδικτυακού περιεχομένου της ΕΕ - μεγιστοποιώντας με τον τρόπο αυτό τις δυνατότητες αμοιβαίας αξιοποίησης των πληροφοριών ώστε να εντοπίζονται καλύτερα οι κίνδυνοι και να διώκονται οι εγκληματικές πράξεις. Για παράδειγμα, η Ευροπόλ έχει επισημάνει ότι ορισμένοι από τους υπόπτους για συμμετοχή σε παράνομη διακίνηση μεταναστών εμπλέκονται επίσης σε άλλες εγκληματικές πράξεις όπως λαθρεμπόριο ναρκωτικών, πλαστογράφηση εγγράφων, εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και παράνομη διακίνηση ανθρώπων.³² Εκφράζονται επίσης ανησυχίες ότι οι οδοί και τα δίκτυα παράνομης διακίνησης μεταναστών χρησιμοποιούνται για το πέρασμα δυνητικών τρομοκρατών (κυρίως αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών) στην ΕΕ και ότι οι τρομοκρατικές οργανώσεις εξαρτώνται από την παράνομη διακίνηση μεταναστών ως πηγή χρηματοδότησης.

Οι σημερινές δυνατότητες του ευρωπαϊκού κέντρου κατά της τρομοκρατίας θα αναβαθμιστούν ως προς τα εξής:

- *Βελτίωση της πρόσβασης της Ευροπόλ σε βάσεις δεδομένων της ΕΕ* Πρόκειται μεταξύ άλλων για το σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS) και το Eurodac,³³ μελλοντικά συστήματα όπως το σύστημα εισόδου-εξόδου ή το σύστημα πληροφοριών και αδειοδότησης για ταξίδια στην ΕΕ (ETIAS), καθώς και για την πλήρη αξιοποίηση της πρόσβασης της Ευροπόλ στο σύστημα πληροφοριών Σένγκεν στο πλαίσιο της σημερινής της εντολής. Η Επιτροπή, με την ευκαιρία της αναθεώρησης της νομικής βάσης του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν, θα προτείνει την επέκταση της πρόσβασης της Ευροπόλ σε όλες τις κατηγορίες ειδοποιήσεων που αποθηκεύονται στο εν λόγω σύστημα καθώς και στις συναφείς του λειτουργίες. Επίσης, η Ευροπόλ θα πρέπει να αξιοποιήσει τη δυνατότητα που έχει να ζητά στοιχεία που περιέχονται στις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών, από τις αρμόδιες μονάδες των κρατών μελών για τα στοιχεία των επιβατών. Στο πλαίσιο της διαδικασίας που ξεκίνησε η Επιτροπή με στόχο τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων πληροφοριών, η ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για τα συστήματα πληροφοριών και τη διαλειτουργικότητα αναμένεται να διερευνήσει τρόπους βελτιστοποίησης των ταυτόχρονων ερευνών που διεξάγει η Ευροπόλ σε βάσεις δεδομένων της ΕΕ, όταν αυτό είναι αναγκαίο για τις εργασίες της.
- *Ενίσχυση της εσωτερικής διακυβέρνησης του ευρωπαϊκού κέντρου κατά της τρομοκρατίας* Στηριζόμενη στη θετική εμπειρία από το ευρωπαϊκό κέντρο για το κυβερνοέγκλημα της Ευροπόλ, η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία ένας συμβουλίου προγράμματος, το οποίο θα λειτουργεί ως επιπλέον όργανο διαχείρισης των εσωτερικών εργασιών του ευρωπαϊκού κέντρου κατά της τρομοκρατίας. Το συμβούλιο αυτό θα αποτελεί τον εσωτερικό μηχανισμό καθοδήγησης των εργασιών, καλύπτοντας θέματα όπως το πρόγραμμα εργασίας, οι μέθοδοι εργασίας και οι βέλτιστες πρακτικές. Θα φέρνει σε επαφή τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου και τις αντιτρομοκρατικές υπηρεσίες των κρατών μελών, την Επιτροπή και, όπου κρίνεται σκόπιμο και αναγκαίο, άλλους εταίρους, π.χ. οργανισμούς και υπηρεσίες της ΕΕ όπως η Eurojust, ο Frontex και το κέντρο ανάλυσης πληροφοριών της ΕΥΕΔ/ΕΕ (INTCEN). Θα καταστεί μάλιστα σαφές ότι δεν θα θίγει κατά κανένα τρόπο τα καθήκοντα του διοικητικού συμβουλίου της Ευροπόλ.

³² Ευρωπαϊκή έκθεση για την παράνομη διακίνηση μεταναστών στην ΕΕ - Φεβρουάριος 2016.

³³ Η Ευροπόλ έχει πρόσβαση στα συστήματα VIS και EURODAC αλλά θα πρέπει να επιταχύνει τις αναληφθείσες εργασίες ώστε να συνδεθεί με αυτές τις βάσεις δεδομένων.

- *Μεγιστοποίηση των οφελών της συνεργασίας* Η Ευροπόλ έχει αναπτύξει ένα δίκτυο εταίρων επιχειρησιακής συνεργασίας εντός της ΕΕ (Eurojust και Frontex) και εκτός αυτής (διάφοροι σημαντικοί εταίροι όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Αυστραλία, η Νορβηγία και η Ελβετία, καθώς και η Ιντερπόλ). Η Επιτροπή και η Ευροπόλ, σε στενή διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), θα διερευνήσει τρόπους αυξημένης συνεργασίας με άλλες τρίτες χώρες, καταβάλλοντας προσπάθειες να αναπτύξει αντιτρομοκρατικές συμπράξεις με χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής. Στο πλαίσιο αυτό, θα αναζητήσει τρόπους συμμετοχής των εμπειρογνομόνων ασφάλειας που διαθέτουν οι αντιπροσωπείες της ΕΕ, καθώς και βελτιωμένης διάδοσης πληροφοριών από τρίτες χώρες (μέσω και της Ιντερπόλ).
- *Επιπλέον οικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι* Η πρόσφατη εμπειρία από τις επιθέσεις στο Παρίσι και τις Βρυξέλλες δείχνει ότι το ευρωπαϊκό κέντρο κατά της τρομοκρατίας χρειάζεται επιπλέον οικονομικούς, τεχνολογικούς και ανθρώπινους πόρους για να μπορεί να χειρίζεται και να επεξεργάζεται όγκους πληροφοριών και εγκληματολογικού υλικού. Οι ανάγκες αυτές θα αυξηθούν περισσότερο, καθώς θα επεκτείνεται η πρόσβαση της Ευρωπόλ σε πληροφορίες και σε βάσεις δεδομένων. Ήδη σήμερα, το κέντρο δεν είναι επαρκώς στελεχωμένο για να παρέχει στήριξη στα κράτη μέλη σε 24ωρη βάση και όλη την εβδομάδα, και αυτό είναι σοβαρό μειονέκτημα σε καταστάσεις όπως μια μεγάλη τρομοκρατική επίθεση. Η Επιτροπή θα προβεί σε διεξοδική αξιολόγηση των αναγκών και θα λάβει τα αναγκαία μέτρα για τη σημαντική ενίσχυση του κέντρου, π.χ. με δυναμικό που διαθέτει εξειδικευμένες γνώσεις ξένων γλωσσών και ΤΠ, και μέσω μακροχρόνιων αποσπάσεων προσωπικού από υπηρεσίες των κρατών μελών.

Αυτές οι βελτιώσεις δεν προϋποθέτουν καμία αλλαγή του νομικού πλαισίου της Ευρωπόλ, το οποίο εγκρίθηκε μόλις το 2016. Με την ευκαιρία όμως αυτή, θα μπορούσε να τεθεί σε πλήρη εφαρμογή ο νέος κανονισμός Ευρωπόλ, από τον Μάιο του 2017.

Είναι επίσης επείγον να βρεθούν πρακτικές λύσεις για να καλυφθεί το κενό μεταξύ των παράλληλων δράσεων των υπηρεσιών επιβολής του νόμου και των υπηρεσιών πληροφοριών, καθώς και μεταξύ του ευρωπαϊκού κέντρου κατά της τρομοκρατίας και της αντιτρομοκρατικής ομάδας, ώστε η πιο συστηματική διάδραση να οδηγήσει σε βελτίωση της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ αυτών των υπηρεσιών. Η ενίσχυση των παράλληλων δράσεων του ευρωπαϊκού κέντρου κατά της τρομοκρατίας και της αντιτρομοκρατικής ομάδας, διατηρώντας μεν την ξεχωριστή πορεία του κάθε οργάνου αλλά συνδέοντας τις εργασίες τους, θα συνέβαλε στη δημιουργία ενός αποτελεσματικού πλαισίου συνεργασίας στον τομέα της αντιτρομοκρατίας στην Ευρώπη, χωρίς να απαιτούνται νέες δομές.

Παράλληλα με την ανάπτυξη του ευρωπαϊκού κέντρου κατά της τρομοκρατίας της Ευρωπόλ, η αντιτρομοκρατική ομάδα ενισχύθηκε πρόσφατα με την καθιέρωση κοινής πλατφόρμας για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών ασφάλειας των κρατών μελών, η οποία συνοδεύεται από ασφαλή υποδομή έγκαιρης και ασφαλούς επικοινωνίας. Έτσι, δημιουργούνται νέες δυνατότητες διάδρασης μεταξύ αυτής της πλατφόρμας και των υπηρεσιών επιβολής του νόμου οι οποίες συνεργάζονται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κέντρου κατά της τρομοκρατίας της Ευρωπόλ.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εξετάσουν το ενδεχόμενο διάδρασης της αντιτρομοκρατικής ομάδας, η οποία είναι ένα διακρατικό φόρουμ πληροφοριών, με τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου που συνεργάζονται στο πλαίσιο της Ευρωπόλ (ευρωπαϊκό κέντρο κατά της τρομοκρατίας). Με απώτερο στόχο να διασφαλιστεί μια συνεχής

συνεργασία, μιας οποιασδήποτε μορφής κέντρο ανταλλαγής πληροφοριών θα μπορούσε να λειτουργήσει ως πλατφόρμα μέσω της οποίας οι αρμόδιες υπηρεσίες που λαμβάνουν πληροφορίες για την τρομοκρατία ή άλλα σοβαρά διασυνοριακά εγκλήματα θα μπορούν να τις ανταλλάσσουν με τις αρχές επιβολής του νόμου.

Ένα τέτοιο κέντρο ανταλλαγής πληροφοριών δεν θα είναι κάτι καινούργιο στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ασφάλειας. Ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν ήδη μηχανισμούς συντονισμού της αντιτρομοκρατίας ή κέντρα συγχώνευσης πληροφοριών σε εθνικό επίπεδο, που παρέχουν στις εθνικές υπηρεσίες ασφάλειας και τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου τη δυνατότητα να συνεργάζονται. Ωστόσο, τέτοιοι μηχανισμοί ποικίλουν πολύ από την άποψη της θεσμικής τους δομής (συγκεκριμένη οντότητα ή ειδικός φορέας) και της εντολής (από τη στρατηγική αξιολόγηση της απειλής μέχρι τον επιχειρησιακό συντονισμό). Θα ζητηθεί από τα κράτη μέλη να ανταλλάξουν μεταξύ τους τις επιτυχημένες πρακτικές και τα διδάγματα που αποκόμισαν σε εθνικό επίπεδο από τη δημιουργία δομών ανταλλαγής πληροφοριών.

Επόμενα βήματα:

Τα κράτη μέλη πρέπει:

- να διευκολύνουν τη δημιουργία ενός κέντρου ανταλλαγής πληροφοριών, το οποίο θα βασίζεται στη διάδραση μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου και των υπηρεσιών πληροφοριών, εντός του πλαισίου της αντιτρομοκρατικής ομάδας και του ευρωπαϊκού κέντρου κατά της τρομοκρατίας, σύμφωνα με τους ισχύοντες εθνικούς και ενωσιακούς κανόνες και ρυθμίσεις.

Η Επιτροπή:

- θα συνεργαστεί με την Ευρώπη, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προκειμένου να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την αναβάθμιση των δυνατοτήτων της Ευρώπης μέχρι τη θέση σε εφαρμογή του νέου κανονισμού, τον Μάιο του 2017.

4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η καλύτερη διαχείριση των συνόρων, η αποτελεσματικότερη χρήση των διαθέσιμων εργαλείων και βάσεων δεδομένων, και η ανάπτυξη νέων εργαλείων και μηχανισμών συνεργασίας στο μέλλον, είναι οι κύριοι παράγοντες για να διασφαλίσουμε ισχυρά σύνορα και αποτελεσματική ασφάλεια για τους πολίτες σε έναν κόσμο σε διαρκή κίνηση. Έτσι μπορεί να βελτιωθεί ουσιαστικά η ασφάλεια της ΕΕ, των κρατών μελών και των πολιτών της.

Η παρούσα ανακοίνωση καθορίζει τις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν στο άμεσο μέλλον, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, για να εξασφαλίσουμε ισχυρότερα εξωτερικά σύνορα και μεγαλύτερη ασφάλεια για τους πολίτες.

Τα όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει, με την ίδια προσήλωση και ταχύτητα που επέδειξαν κατά την έγκριση της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, να εστιάσουν σε θέματα εφαρμογής και επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας, να προωθήσουν προτάσεις που βρίσκονται ήδη στο τραπέζι, και να συγκεκριμενοποιήσουν τα βήματα που πρέπει να γίνουν μελλοντικά για μια αποτελεσματική και πραγματική Ένωση Ασφάλειας.